

Xinesos

"Són refinats, delicats, són insensibles i bruts, són un món. Sense la revolució europea (la industrial i la científica, vull dir: les altres no compten, si és que han existit), la Xina seria encara el món, com era sempre, i la resta seríem tenebres més o menys exteriors."

Fa vint-i-dos segles un emperador de la Xina, unificador dels cinc regnes (o potser n'eren set), va dedicar els seus anys de govern a una empresa que semblava impossible: posar ordre, és a dir organitzar un estat, construir carreteres, unificar els pesos i mesures, la moneda i l'escriptura —l'escriptura xinesa!—, i aquelles coses pròpies de la civilització. Fet això, o mentre ho feia, va completar la construcció de la Gran Muralla, i va donar l'ordre de cremar tots els llibres que glorificaven el passat. El bon home es deia Qin Shi Huangdi, és a dir Qin "el primer emperador", i és el mort principal en aquella tomba colossal de Xi'An, rodejat en la vida subterrània per un exèrcit de milers de guerrers de fang cuit i de grandària natural. Cap rei no s'ha fet mai una tomba així. És clar que ningú no ha fet mai tampoc una muralla com aquella, ni ha donat ordre de cremar el passat. Hi ha coses que només han pogut ser veritat a la Xina, i no se sap molt bé si l'emperador Qin volia realment tancar l'espai i el temps, negar el món exterior amb la muralla i el món anterior amb la crema de la història, o si, cosa també possible, buscava simplement la perfecció.

Fa pocs dies jo recordava vagament la història de l'emperador Qin visitant sense pressa l'exposició de Montjuïc, a la Fundació Miró (vostès n'han pogut llegir una ressenya en aquest setmanari), mentre anava deixant-me amerar justament per això, per un sentit de la perfecció. I vaig pensar de manera concreta una cosa que vagament havia sentit sempre: que ningú no ha arribat tan lluny com els xinesos. Cap altre poble o cap altra cultura no ha portat a tal extrem de complexitat, refinament, delicadesa, exactitud i civilització això que la mateixa exposició de Montjuïc en diu "l'art de viure". Potser els japonesos, però són fills de la cultura xinesa com —en una altra dimensió— els romans n'eren dels grecs. L'art de viure és, en gran mesura, l'art de convertir els materials en objectes; amb transformacions complicadíssimes com les que van del capoll de seda a la túnica brodada, o sense transformar res, només posant un codolet de colors dins d'un bol d'aigua. O aconseguint aquesta cosa única que és unificar en una sola forma la poesia, la cal·ligrafia i la pintura: no l'entendrem mai, des d'ací, aquest món en què la forma s'imposa al "contingut" —i a la utilitat, i a la matèria— de tal manera que no es comprèn una cosa sense l'altra. Són coses massa subtils per als bàrbars d'occident.

Són lluny de nosaltres, els xinesos. Ens els mirem com una massa infinita, remota, incomprendible, capaç de passar dels mandarins i de l'*Últim emperador* a la llarga marxa, a la sinistra revolució cultural i a les pel·lícules de Gong Li, ens desconcerten, són una cosa immensa i no sabem quina cosa és. Són refinats, delicats, són insensibles i bruts, són un món. Sense la revolució europea (la industrial i la científica, vull dir: les altres no compten, si és que han existit), la Xina seria encara el món, com era sempre, i la resta seríem tenebres més o menys exteriors. Però es van aturar: potser fa dos mil anys tot era ja perfecte, tan perfecte que buscava la immortalitat negant el moviment i el temps, negant la història. Potser l'emperador Qin i els seus mandarins volien ser eterns (diu el catàleg de l'exposició que en paga de tanta ciència, tantes lletres i tantes obligacions els mandarins "gaudeixen del privilegi de tenir objectes d'extrema bellesa, sedes amb brodats exquisits, i el dret de tenir concubines pertanyents a les grans famílies"), i per això el monarca va tancar l'espai i va inaugurar el temps, i es va fabricar un palau amb 365 cambres i un exèrcit de ceràmica.

Els xinesos, aquest és el punt, van arribar a la perfecció allà pels anys que els romans guerrejaven amb Anníbal. Una vegada instal·lats en l'estat perfecte, i havent inventat la pólvora, la tipografia i el compàs de navegar, van decidir que ja havien arribat al final: després de Qin, Primer Emperador, ja només podria haver-hi més emperadors iguals, el Segon, el Tercer, el Quart, fins a l'infinit. No calia inventar la màquina de vapor: per a què? Borges, que en un conte admirable dins *Otras inquisiciones* recorda i transfigura una part d'aquesta història xinesa de perfeccions i de grans muralles, acaba així: "*La música, los estados de la felicidad, las mitologías, las caras trabajadas por el tiempo, ciertos crepúsculos y ciertos lugares, quieren decirnos algo, o algo dijeron que no hubiéramos debido perder, o están por decir algo; esta inminencia de una revelación, que no se produce, es, quizá, el hecho estético*", aquesta revelació que no es produeix, és la Xina: l'estètica, la lentitud, el crepuscle, la perfecció abans de la màquina, el temps immòbil de l'emperador Qin.

Joan F. Mira